

Wrakingsprotocol rechtbank Limburg

1. Inleiding

Dit gewijzigde protocol is door het bestuur van de rechtbank Limburg bij besluit van 15 november 2017 vastgesteld en treedt per 1 december 2017 in werking. Het vervangt het op 5 februari 2014 vastgestelde protocol.

Het protocol is een uitwerking van de "Aanbeveling inzake afhandeling wrakingsverzoeken" van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak van 23 januari 2001¹, zoals vastgesteld in de presidentenvergadering van 27 november 2006, en heeft tot doel op voortvarende en professionele wijze te reageren op wrakingsverzoeken. De wijzigingen zien op de artikelen 9.1, 10.2 en 10.3 van het protocol en zijn op voorstel van het landelijk overleg van voorzitters van wrakingskamers, na overleg met de Hoge Raad en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, tot stand gekomen.

2. Wettelijke regeling

De Wetboeken van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) en van Strafvordering (Sv) en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kennen een vrijwel eenvormige regeling met betrekking tot wraking en verschoning: zie de artikelen 36-41 Rv, 512-518 Sv en 8:15-8:20 Awb.

3. Wrakingsgronden

3.1 Recht op een onpartijdige rechter

In een rechtsstaat heeft eenieder recht op een onpartijdige rechter (art. 6 EVRM).

Wraking is een middel voor procespartijen om dit recht af te dwingen². Een rechter kan worden gewraakt "op grond van feiten of omstandigheden waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden" (artikelen 512 Sv, 36 Rv, 8:15 Awb).

3.2 Subjectieve en objectieve onpartijdigheid

Ten aanzien van onpartijdigheid wordt in de jurisprudentie onderscheid gemaakt tussen subjectieve en objectieve aspecten van onpartijdigheid.³

Bij subjectieve aspecten valt te denken aan de persoonlijke instelling van de rechter. Hier geldt als criterium dat een rechter moet worden vermoed uit hoofde van zijn aanstelling onpartijdig te zijn, tenzij zich een uitzonderlijke omstandigheid voordoet die een zwaarwegende aanwijzing oplevert voor het oordeel dat een rechter ten opzichte van een rechtzoekende persoonlijk, dan wel voor wat betreft een standpunt in de concrete zaak, vooringenomen is, althans dat de bij een rechtzoekende dienaangaande bestaande vrees gerechtvaardigd is.⁴

¹ Trema 2001, nr. 4, p. 184.

² HR 30 november 1990, NJ 1992, 94.

³ EHRM 24 mei 1989, NJ 1990, 627.

⁴ HR 18 april 1995, NJ 1996, 73, HR 24 oktober 1995, NJ 1996, 484, en HR 18 mei 2004, NJ 2004, 498 (telkens strafkamer).

De vrees voor subjectieve partijdigheid van de rechter moet bovendien objectief gerechtvaardigd zijn.⁵

Bij objectieve aspecten gaat het om feiten of omstandigheden die, ongeacht de persoonlijke instelling van de rechter, grond geven om te vrezen dat een rechter niet onpartijdig is, waarbij ook de (te vermijden) schijn van partijdigheid van belang is. De bewijsrechtelijke drempel is aanzienlijk lager dan voor subjectieve partijdigheid. De verzoeker hoeft niet te bewijzen dat die feiten of omstandigheden bij deze rechter ook werkelijk tot vooringenomenheid hebben geleid: "legitimate doubt" kan voldoende zijn⁶. De feiten waarop de verzoeker zich beroept, moeten aannemelijk zijn geworden én moeten zwaarwegende redenen opleveren voor (objectiveerbare) twijfel aan de onpartijdigheid.

4. Wijze van wraking

4.1 Vereisten ten aanzien van het verzoek

Een wrakingsverzoek wordt schriftelijk ingediend en dient gemotiveerd te zijn ten aanzien van de rechter of rechters op wie het betrekking heeft. Het verzoek moet worden gedaan zodra de daaraan ten grondslag gelegde feiten en omstandigheden bekend zijn geworden. In procedures waarin een verplichte procesvertegenwoordiging bestaat, is ondertekening van het schriftelijke verzoek door een advocaat verplicht⁷. De verzoeker die zonder bijstand van een verplichte advocaat een verzoek ingediend heeft, wordt op zijn verzuim gewezen en hem wordt de gelegenheid geboden dit te herstellen. Tijdens een terechtzitting kan het verzoek ook mondeling worden gedaan door een procespartij of namens deze door de advocaat of gemachtigde. In het bestuursrecht kan het verzoek ook mondeling geschieden na de aanvang van het horen van partijen of getuigen in het onderzoek (artikel 8:16 lid 2 Awb). Volgens de wet is de verzoeker verplicht alle feiten en omstandigheden die hem tot zijn verzoek brengen, tegelijk voor te dragen.

4.2 Wie kan een wrakingsverzoek indienen?

Een rechter kan worden gewraakt op verzoek van een partij in het civiele of bestuursrechtelijke geding (in een civiele verzoekschriftprocedure wordt de verschenen belanghebbende hiermee gelijkgesteld) dan wel van de verdachte of het openbaar ministerie in een strafzaak. Als de wet voor een betrokkene in de procedure niet expliciet voorziet in de mogelijkheid een wrakingsverzoek in te dienen, staat dit protocol niet in de weg aan een ruime uitleg van de wet.

4.3 Wie kan gewraakt worden?

Wraking is uitsluitend mogelijk van de rechter(s) die een zaak behandelt (behandelen); zodat de griffier en het openbaar ministerie van wraking uitgesloten zijn. Wraking van alle leden van de meervoudige kamer die een bepaalde zaak behandelt, is dus mogelijk, wraking van een heel college (alle

⁵ EHRM 26 oktober 1984, NJ 1988, 744.

⁶ EHRM 7 augustus 1996, NJ 1998, 185.

⁷ HR 28 juni 1985, NJ 1985, 836, en HR 18 december 1998, NJ 1999, 271.

rechters of raadsheren van het gerecht in kwestie) niet. Ook de rechter-commissaris in strafzaken, in een rogatoire commissie of in insolventies kan worden gewraakt.

Rechters van de wrakingskamer kunnen in die kwaliteit worden gewraakt. Het gaat er dan om of sprake is van feiten en omstandigheden die het vermoeden wettigen dat de betrokken leden ten aanzien van het door hen te behandelen wrakingsverzoek niet onpartijdig of onafhankelijk zijn⁸.

De wrakingskamer heeft de mogelijkheid om kennelijk niet-ontvankelijke verzoeken tot wraking van de wrakingskamer buiten behandeling te laten.

4.4 Wanneer kan een wrakingsverzoek worden ingediend?

Een wrakingsverzoek kan worden ingediend in elke stand van het geding - mits vóór de einduitspraak⁹ - maar moet in elk geval gedaan worden zodra de gronden tot wraking bekend zijn. Bij een later ingediend verzoek kan de verzoeker niet-ontvankelijk worden verklaard¹⁰.

5. Inrichting wrakingskamer

5.1 Meervoudige kamer

Het wrakingsverzoek wordt steeds behandeld door een meervoudige kamer van de rechtbank¹¹. De kamer wordt bijgestaan door een griffier. De rechter wiens wraking wordt verzocht, maakt uiteraard geen deel uit van deze kamer. In geval van een verzoek tot wraking van een lid van een meervoudige kamer nemen de overige rechters van die kamer geen zitting in de wrakingskamer die het verzoek behandelt. De leden van de wrakingskamer zijn zo veel mogelijk afkomstig uit verschillende afdelingen of teams. De wrakingskamer wordt op zodanige wijze samengesteld dat een van de leden werkzaam is in het rechtsgebied waarin de kwestie die tot wraking geleid heeft, zich voordeed. De voorzitter van de afdeling of het team waartoe de rechter behoort wiens wraking is verzocht, neemt geen zitting in de wrakingskamer. Leden van het gerechtshof maken in beginsel geen deel uit van een wrakingskamer.

⁸ Volgens A-G Machielse in zijn conclusie voor HR 14 juni 2005, AT7031 (onderdeel 3.6), kan in de gevallen waarin de rechter die op de wraking in een strafzaak moet beslissen zelf een eerlijke en onpartijdige behandeling van het wrakingsverzoek niet blijkt te waarborgen, gebruik worden gemaakt van de voorziening in artikel 512 Sv.

⁹ Zie o.m. HR 18 december 1998, NJ 1999, 271.

¹⁰ Zie voor een na de terechtzitting ingediend verzoek HR 22 december 1992, DD 1993, 198. In deze zaak mocht de rechter het verzoek om wraking, dat was gedaan na sluiting van de behandeling maar vóór de einduitspraak, negeren. De werkgroep kiest voor een iets andere lijn, in de geest van Rb. Utrecht 13 november 1998 (Trema 2002, special januari, p. 57-58) en van HR 19 november 1999, NJ 2001, 30, waarin een verzoek om wraking van twee raadsheren in behandeling is genomen, hoewel het was ingediend kennelijk na sluiting van de behandeling ter zitting van de Hoge Raad en nadat aan verzoeker de namen waren meegedeeld van de raadsheren die arrest zouden wijzen.

¹¹ Artikel 90 van de Vreemdelingenwet 2000 bevat een uitzondering: een verzoek om wraking van een lid van de enkelvoudige kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wordt behandeld door een enkelvoudige kamer.

5.2 Vaste wrakingskamer

Het bestuur van de rechtbank stelt een vaste wrakingskamer in. Dit vergemakkelijkt de samenstelling van een wrakingskamer zodra een wrakingsverzoek is ingediend en bevordert ook de opbouw van expertise.

De vaste wrakingskamer bij de rechtbank Limburg bestaat uit:

- een algemeen voorzitter en zowel op de locatie Maastricht als op de locatie Roermond een of meer plaatsvervangende voorzitters (seniorrechters);
- uit elk rechtsgebied een of meer rechterlijke ambtenaren;
- voor elk van beide locaties een algemeen secretaris;
- enkele griffiers.

De namen van de leden van de vaste wrakingskamer worden vermeld op [de website](#) van de rechtbank Limburg. De aanwijzing tot lid van deze kamer kan steeds worden ingetrokken. De rechtsprekende leden hebben ruime rechterlijke ervaring. De wrakingskamer in een bepaalde zaak wordt zo veel mogelijk samengesteld uit leden van de vaste wrakingskamer, met inachtneming van hetgeen onder 5.1 is vermeld.

5.3 Het samenstellen van een wrakingskamer

Na een verzoek tot wraking stelt de algemeen secretaris, in overleg met de algemeen voorzitter van de vaste wrakingskamer (bij afwezigheid: een van de plaatsvervangend voorzitters) een wrakingskamer samen. De wrakingskamer wordt voorgezeten door de algemeen voorzitter dan wel een van de plaatsvervangend voorzitters. De zittingsgriffier die betrokken was bij de zaak waarin een verzoek tot wraking gedaan is, treedt niet op als griffier van de wrakingskamer.

Bij afwezigheid van de algemeen voorzitter van de vaste wrakingskamer of diens plaatsvervaarders kan een andere rechterlijk ambtenaar van het gerecht die ervaring heeft met het samenstellen van een wrakingskamer – mits het verzoek niet tegen deze rechter zelf gericht is – bijstand verlenen bij het formeren van een wrakingskamer.

5.4 Ad hoc wrakingskamer

Indien geen wrakingskamer kan worden samengesteld uit rechters die deel uitmaken van de vaste wrakingskamer, wordt de wrakingskamer ad hoc samengesteld. Aan deze kamer neemt zo mogelijk ten minste één lid van de vaste wrakingskamer deel.¹²

5.5 Inschakelen rechters uit andere rechtbank

In zeer bijzondere gevallen, ter beoordeling van de algemeen voorzitter van de vaste wrakingskamer (bijvoorbeeld bij kwesties over onpartijdigheid van de voorzitter van het gerechtshof of van andere gerechtshofbestuurders, optredend

¹² Deze bepaling kan onder meer worden toegepast bij spoedeisende gevallen; gedacht kan worden aan zaken waarin het wenselijk is dat direct na indiening van het wrakingsverzoek een wrakingskamer aantreedt en aanvangt met de behandeling.

in een rechterlijke functie)¹³, kan worden overwogen om voor het formeren van een wrakingskamer een beroep te doen op rechters uit een andere rechtbank.

6. Hoe te handelen bij wrakingsverzoeken ter terechtzitting?

6.1 Vastleggen feiten en omstandigheden

Wanneer om wraking wordt verzocht tijdens de zitting van een meervoudige kamer, stelt de voorzitter van deze kamer allereerst vast op welke rechter(s) het wrakingsverzoek betrekking heeft. Aansluitend vraagt hij, dan wel de enkelvoudige kamer¹⁴, om opgave van alle feiten en omstandigheden die aanleiding geven tot het wrakingsverzoek. De griffier legt een en ander vast in een proces-verbaal, dat wordt getekend door de voorzitter van de meervoudige kamer (dan wel het lid van de enkelvoudige kamer) en de griffier¹⁵.

6.2 De terechtzitting wordt geschorst

Vervolgens wordt de zitting geschorst onder mededeling dat het wrakingsverzoek zo spoedig mogelijk – en in beginsel op de locatie waar ook de hoofdzaak dient – zal worden behandeld door een wrakingskamer en dat het onderzoek / de behandeling in de hoofdzaak na de beslissing in het wrakingsincident zal worden voortgezet, dan wel door een andere kamer zal worden aangevangen.

Indien de behandeling van het wrakingsverzoek en de voortzetting/aanvang van het onderzoek / de behandeling niet op dezelfde dag kunnen plaatsvinden of bij berusting van de rechter wiens wraking is verzocht in het verzoek wordt – indien mogelijk – een nieuwe zittingsdag aangezegd. Dit laatste is vooral van belang in strafzaken. De rechter wiens wraking is verzocht onthoudt zich na het wrakingsverzoek van verdere handelingen in de zaak voor zover die uitstel gedogen of door andere rechters kunnen worden verricht¹⁶.

Het moment van indiening van het wrakingsverzoek wordt vastgelegd in het proces-verbaal. Handelingen die geen uitstel gedogen, dienen te worden uitgevoerd¹⁷. Na gegrondverklaring van het wrakingsverzoek oordeelt de nieuwe (meervoudige) kamer over de gevolgen van de gegrondverklaring, waaronder die voor de nadien uitgevoerde handelingen.

¹³ Vgl. Rb. Leeuwarden, 24 juli 2000, NJ 2000, 696.

¹⁴ Bij een enkelvoudige kamer is de in de vorige zin bedoelde vaststelling uiteraard niet aan de orde.

¹⁵ Het proces verbaal wordt terstond opgemaakt en voorgelezen, daarna ondertekend. Dit voorkomt verschil van mening over de gronden van het wrakingsverzoek.

¹⁶ De wettelijke regeling kent, anders dan art. 520 lid 1 (oud) Sv, geen regel meer over de uitsluiting van bemoeiingen door een rechter wiens wraking is verzocht. Het stelsel van verboden processuele handelingen en bevoegdheden werd onnodig bevoegdend geacht, terwijl het bovendien een vorm van geïnstitutionaliseerd wantrouwen tegen de rechter zou impliceren (Kamerstukken II 1991/92, 22 495, nr. 3, p. 113). Niettemin lijkt een uitsluiting van verdere bemoeiingen die uitstel gedogen of door een andere rechter kunnen worden verricht, wenselijk. Het verdient aanbeveling om de gevallen waarin verdere bemoeiingen geen uitstel gedogen zo beperkt mogelijk te houden.

¹⁷ Een voorbeeld van een bemoeiing die geen uitstel gedooft, is de beslissing op een vordering tot verlenging van de gevangenhouding kort vóór het verstrijken van een termijn.

6.3 Melding wrakingsverzoek door de zittingsgriffier

De zittingsgriffier meldt het wrakingsverzoek terstond aan de algemeen secretaris van de vaste wrakingskamer op de betreffende locatie en verzoekt om samenstelling van een wrakingskamer. De zittingsgriffier stuurt het procesverbaal met de wrakingsgronden direct aan de griffiemedewerker die met de registratie van de wrakingsverzoeken is belast.

Vervolgens wordt een wrakingskamer samengesteld (zie paragraaf 5). Deze treedt desgewenst en zo mogelijk direct aan en vangt aan met de behandeling van het verzoek (zie paragraaf 9).

6.4 Geen contact

Tot het moment van de uitspraak van de wrakingskamer heeft de rechter wiens wraking is verzocht, buiten aanwezigheid van de indiener van het verzoek geen contact over de zaak met leden van de wrakingskamer.

6.5 Al dan niet berusten

Voorafgaand aan het moment van schorsing van de terechtzitting neemt de rechter wiens wraking is verzocht in beginsel nog geen besluit over eventueel berusten in de wraking. Omdat van de beslissing te berusten precedentwerking kan uitgaan, verdient het aanbeveling hierover ruggespraak te houden met een of meer ervaren collega's dan wel met de eigen team- of afdelingsvoorzitter of met de president van de rechtbank.

7. Hoe te handelen bij een wrakingsverzoek buiten de terechtzitting?

7.1 Wrakingsverzoek naar de vaste wrakingskamer

Een buiten de zitting ingediend verzoek wordt zo spoedig mogelijk ter hand gesteld aan de algemeen secretaris van de vaste wrakingskamer van de betreffende locatie. De algemeen secretaris stelt, in overeenstemming met de algemeen voorzitter en met toepassing van het vermeldde in paragraaf 5, een wrakingskamer samen. Deze behandelt het verzoek en beslist daarop. Indien het wrakingsverzoek niet bij de betrokken rechter(s) zelf is binnengekomen, stelt de griffier deze rechter(s) onmiddellijk na binnenkomst van het verzoek daarvan op de hoogte.

7.2 Geen contact

Hier geldt eveneens hetgeen onder 6.4 is vermeld.

7.3 Al dan niet berusten

Hier geldt eveneens hetgeen onder 6.5 is vermeld.

8. Voorbereidende werkzaamheden voor de behandeling van het wrakingsverzoek door de wrakingskamer

8.1 Afzonderlijk wrakingsdossier

De griffiemedewerker die met de registratie van wrakingsverzoeken is belast, legt een afzonderlijk dossier aan voor het wrakingsverzoek, met een eigen registratienummer.

In dit dossier worden opgenomen:

- het wrakingsverzoek;
- het proces-verbaal van de zitting tijdens welke het wrakingsverzoek is gedaan;
- een schriftelijke reactie van de betrokken rechter(s) op het wrakingsverzoek.

De griffiemedewerker zorgt ervoor dat de leden van de wrakingskamer, de verzoeker, de andere procespartij(en) en in strafzaken het openbaar ministerie beschikken over een exemplaar van het wrakingsdossier, althans inzage daarin hebben. Ook het dossier in de hoofdzaak is beschikbaar.

8.2 Betrokkenen informeren en informatie verzamelen

De griffiemedewerker die met de registratie van wrakingsverzoeken is belast stuurt de betrokken rechter een kopie van het wrakingsverzoek, met het verzoek:

- te berichten of hij in de wraking berust;
- indien hij niet berust, op te geven of hij wil worden gehoord;
- eventueel schriftelijk te reageren op het wrakingsverzoek;
- verhinderdata te vermelden.

De griffiemedewerker informeert vervolgens alle betrokkenen (verzoeker, de rechter wiens wraking is verzocht, in strafzaken het openbaar ministerie, andere procespartijen) over de zittingsdatum, onder mededeling dat zij ter terechtzitting in de gelegenheid zullen worden gesteld te worden gehoord. Het verdient aanbeveling dat de rechter wiens wraking is verzocht de behandeling van het wrakingsverzoek bijwoont. De secretaris doet zo nodig een tolk oproepen en het transport voor de gedetineerde regelen.

8.3 Berusting

Indien de betrokken rechter wenst te berusten, bericht de griffiemedewerker dit aan de verzoeker en de eventuele andere partijen.

8.4 Behandeling op dezelfde dag

Indien de behandeling van het wrakingsverzoek nog op dezelfde dag plaatsvindt, wordt voor zover nodig afgeweken van het bepaalde in 8.2.

9. De behandeling van het wrakingsverzoek door de wrakingskamer

9.1

Het verzoek tot wraking wordt zo spoedig mogelijk ter zitting behandeld.

De wrakingskamer kan het verzoek tot wraking wegens kennelijke niet-ontvankelijkheid zonder behandeling ter zitting aanstonds afwijzen:

- a. indien het verzoek niet door een partij is ingediend;
- b. indien het verzoek niet is gemotiveerd;
- c. indien het verzoek is ingediend na het tijdstip waarop in de hoofdzaak einduitspraak is of wordt gedaan;
- d. indien het verzoek geen betrekking heeft op de met de behandeling van de zaak belaste rechter, raadsheer of kamer of is gericht tegen het hele college;
- e. indien het een volgend verzoek ten aanzien van eenzelfde rechter, raadsheer of kamer betreft, tenzij feiten of omstandigheden worden voorgedragen die pas na het eerdere verzoek aan de verzoeker bekend zijn geworden;
- f. indien ten aanzien van verzoeker in een eerdere beslissing op een wrakingsverzoek in dezelfde zaak bepaald is dat wegens misbruik een volgend verzoek niet in behandeling wordt genomen;
- g. indien het een verzoek tot wraking van de wrakingskamer betreft en daaraan dezelfde feiten of omstandigheden ten grondslag worden gelegd als aan het oorspronkelijke verzoek tegen de met de behandeling van de zaak belaste rechter, raadsheer of kamer;
- h. indien het een verzoek tot wraking van de wrakingskamer betreft en het berust op feiten of omstandigheden die voor elke wrakingskamer – in welke samenstelling dan ook – gelden;
- i. indien sprake is van kennelijk misbruik van recht;

De met de behandeling van de zaak belaste rechter, raadsheer of kamer kan beslissen het verzoek tot wraking niet aan de wrakingskamer voor te leggen als de onder a. of f. genoemde omstandigheid zich voordoet.

De wrakingskamer kan een tegen haar gericht verzoek tot wraking zonder behandeling ter zitting afwijzen als zij van oordeel is dat de onder g. of h. genoemde omstandigheid zich voordoet.

9.2 Openbaarheid van de zitting

In civiele en in bestuurszaken is de zitting van de wrakingskamer in beginsel openbaar (vgl. de artikelen 27 Rv en 8:62 Awb). In strafzaken is geen behandeling ter openbare terechtzitting voorgeschreven (art. 515 Sv) en kan het volgsysteem worden gehanteerd: tijdens de openbare terechtzitting ingediende verzoeken worden in het openbaar behandeld en tijdens besloten terechtzittingen ingediende verzoeken worden met gesloten deuren behandeld. De buiten de terechtzitting ingediende verzoeken worden behandeld door de (in beginsel niet openbare) raadkamer (artikelen 21 en 22 Sv)^{18 19}.

¹⁸ Zowel artikel 39 Rv als artikel 8:18 Awb spreekt over een behandeling ter (terecht)zitting. Uit de memorie van toelichting blijkt dat hiermee een openbare behandeling is beoogd. Voor strafvordering is een daartoe strekkend voorschrift wel aangekondigd (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 855, nr. 3, p. 67), maar is tot dusver niet doorgevoerd.

¹⁹ In een publicatie in *Trema* 2003, nr. 7 (p. 258 e.v.), onder de titel *De openbare wrakingszitting: goed voor het rechterlijk gezag?*, heeft W.N. Evers een onderscheid gemaakt tussen organisatorische en persoonlijke onpartijdigheid. Zij bepleit behandeling achter gesloten deuren in geval van (de schijn van) persoonlijke partijdigheid. In uitzonderingssituaties kan het aangewezen zijn om een wrakingsverzoek te behandelen achter gesloten deuren. Het verdient aanbeveling om terughoudend van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Ook in andere gevallen waarin de wet een uitzondering maakt op het beginsel van openbaarheid van zittingen, wordt het volgsysteem gehanteerd.

9.3 Horen van betrokkenen

De verzoeker en de rechter wiens wraking is verzocht worden in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Ambtshalve of op verzoek van verzoeker of de betrokken rechter kan de wrakingskamer bepalen dat zij niet in elkaars aanwezigheid worden gehoord. Het verdient aanbeveling van deze bevoegdheid slechts terughoudend gebruik te maken.

In strafzaken wordt het openbaar ministerie in de gelegenheid gesteld te worden gehoord.

In civiele zaken kan het openbaar ministerie worden gehoord (artikel 44 Rv). Hoewel de wet dit niet voorschrijft, verdient het aanbeveling in civiele en in bestuursrechtelijke zaken de wederpartij van de verzoeker in de hoofdzaak uit te nodigen. Deze wederpartij is weliswaar geen partij in het wrakingsincident, maar kan er wel belang bij hebben om erop toe te zien dat in het wrakingsincident niet de merites van de hoofdzaak worden besproken. Als dit – bij uitzondering – voor een juiste behandeling van het wrakingsverzoek onontkoombaar is, krijgt de wederpartij de gelegenheid zich daarover uit te spreken.

9.4 Beslissing zo spoedig mogelijk

De wrakingskamer beslist binnen twee weken na behandeling van het verzoek door de wrakingskamer op het wrakingsverzoek. De beslissing is schriftelijk en gemotiveerd en dient onverwijld te worden meegedeeld aan verzoeker, de rechter wiens wraking is verzocht, het openbaar ministerie en andere procespartijen. De beslissing wordt in het openbaar uitgesproken, tenzij de wet anders bepaalt.

Openbare uitspraken worden in beginsel gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

9.5 Gronden voor afwijzing en inhoudelijke toetsing

Als de in paragraaf 4 beschreven voorgeschreven wijze van wraking niet is toegepast, kan er grond zijn om een verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren. De inhoudelijke toetsing van het wrakingsverzoek vindt plaats aan de hand van de in paragraaf 3 beschreven criteria.

9.6 Geen rechtsmiddel

Tegen de beslissing van de wrakingskamer staat geen rechtsmiddel open. Dit is slechts anders indien de wrakingskamer de regeling met betrekking tot de wraking ten onrechte niet heeft toegepast of buiten het toepassingsgebied ervan is getreden, dan wel zodanig essentiële vormen niet in acht heeft genomen dat van een eerlijke en onpartijdige behandeling niet kan worden gesproken²⁰.

²⁰ HR 22 januari 1999, NJ 1999, 243, HR 26 januari 2001, NJ 2001, 177, en CRvB 11 december 2001, RSV 2002/99. Zie ook Snijders/Wendels, *Civiel appel* (derde druk 2003), nr. 315 e.v. Ten aanzien van arbiters: HR 18 februari 1994, NJ 1994, 765, m.nt. HJS. Een beoordeling van de onpartijdigheid van de rechters die in eerste aanleg vonnis hebben gewezen is overigens niet aan het oordeel van de rechter in hoger beroep

9.7 Buitengewoon rechtsmiddel

De Hoge Raad kan kennisnemen van een door een van de betrokken partijen of de procureur-generaal bij de Hoge Raad ingesteld cassatieverzoek in het belang der wet.

10. Bijzondere gevallen

10.1 Misbruik

In geval van misbruik van het wrakingsinstrument kan de wrakingskamer bepalen dat een volgend verzoek (in dezelfde zaak) niet in behandeling wordt genomen²¹. Een motivering is hierbij op haar plaats (artikelen 8:18 Awb, 39 lid 4 Rv en 515 Sv). Zie voor het begrip "misbruik" artikel 3:13 lid 2 BW en de jurisprudentie van de Hoge Raad inzake misbruik van procesrecht.

10.2 Administratieve verwerking van het wrakingsverzoek

10.3 Wrakingsdossier naar de algemeen secretaris

De griffier van de wrakingskamer voegt de aantekeningen van de behandeling van het wrakingsverzoek en de beslissing van de wrakingskamer in het wrakingsdossier en geeft een exemplaar van dit dossier aan de griffiemedewerker die met de registratie van wrakingsverzoeken is belast. Deze laatste zorgt voor archivering.

10.4 Beslissing tevens naar afdelings- en teamvoorzitter

De griffier geeft tevens een exemplaar van de beslissing van de wrakingskamer aan de

voorzitter van de afdeling en de voorzitter van het team waartoe de rechter behoort wiens wraking werd verzocht. Het bestuur van de rechtbank kan bepalen dat ook een exemplaar wordt afgegeven aan de president van de rechtbank.

10.5 Registratie en bespreking door het bestuur

De algemeen secretaris registreert de wrakingsverzoeken en de afloop ervan. Aan de hand van de aldus geregistreerde gegevens bespreekt het bestuur van de rechtbank het onderwerp wraking ten minste eenmaal per jaar.

onttrokken; zie HR 31 oktober 2000, Nieuwsbrief Strafrecht 2000, 12, nr. 235. Volgens HR 14 juni 2005, AT7031, staat ingevolge artikel 515 lid 5 Sv tegen een beslissing op een verzoek tot wraking in strafzaken geen rechtsmiddel open, zodat het cassatieberoep niet-ontvankelijk is. A-G Machielse wijst in zijn conclusie op correctiemogelijkheden voor oneffenheden in het voorbereidende onderzoek (artikel 359a Sv). Als de verdediging meent in het voorbereidende onderzoek te kort te zijn gedaan door een bevooroordeelde onderzoeksrechter, staat niets eraan in de weg de vonnisrechter deze bezwaren voor te leggen in het kader van artikel 359a Sv. Het in artikel 6 EVRM neergelegde vereiste van een eerlijk proces biedt, los van een wrakingsincident, onder omstandigheden in de hoofdzaak aanknopingspunten voor een beoordeling van een berechting in een eerdere instantie.

²¹ Volgens de memorie van toelichting kan deze bevoegdheid dienst doen zowel bij herhaalde verzoeken om wraking van dezelfde rechter op grond van gepretendeerde nova, als bij gelijktijdige of opeenvolgende verzoeken ten aanzien van meerdere rechters. Zie in dit verband CRvB 11 december 2001, RSV 2002, 99.

10.6 Documentatie

De algemeen secretaris stelt na overleg met de voorzitter van de vaste wrakingskamer een bestand met informatie en jurisprudentie over het onderwerp wraking samen en zorgt voor actualisering. Ieder lid van de vaste wrakingskamer beschikt over dit bestand althans heeft hierin toegang.

11. Publicatie

De algemeen secretaris van de vaste wrakingskamer zorgt voor elektronische publicatie van dit protocol op internet (www.rechtspraak.nl).